

P A C O kaj J U S T E C O.

Orgaan der E°-beweging:

"Paco kaj Justeco" BRUGGE.

Voorzitter : Drs. F. ROOSE - J. & M. Sabbestraat, 12, -BRUGGE.

Advertentie: Secretariaat: ROOSE-DE KERSGIETER,
J. & M. Sabbestraat, 12, -BRUGGE.

Propaganda : Grégoire MARECHALS, Nieuwstraat, 54, ASSEBROEK.

Postrekening nr: 479170 van DE KERSGIETER H.,
J. & M. Sabbestraat, 12, -BRUGGE.

Monnikerede

een verdwenen Stad.

Die de geschiedenis van Brugge kent, heeft ook reeds gelezen of gehoord van het kleine stadje, dat opbeide met Brugge, en stierf met de verzanding van het Zwin. Het mag, voor iemand die belangstelling heeft voor onze regionale geschiedenis, zeker niet onopgemerkt blijven.

Ik verzoek in een korte schets, met als bronnen:

- 1) Het toponomisch woordenboek van K. Defflon ;
- 2) De bijdragen in Biekorf, jaargang 1896 door Van Speybrouck;
- 3) En het kleine maar interessant werkje van onzen Rijksarchivaris Dr. J. De Smet;
- 4) En ten slotte, persoonlijke opzoekingen ter plaatse,

het leven en de overblijfselen van Monnikerede levendig te maken!

I. Ligging:

We moeten eerst een klare voorstelling maken van het water-net, waardoor Brugge zeehaven was. Van uit Brugge hadden we eerst over Koolkerke naar Westkapelle, het "Oude Zwin". Vervolgens, Oostelijk ervan het "Nieuwe Zwin" over Damme, Monnikerede, Hoeke, Sluis. Maar nu bestond er Noordelijk van Damme, een verbinding tusschen het oude en het nieuwe Zwin, genaamd de Monnikerede of Leugenzwin. Het stadje nu lag op de samenloop van het Leugenzwin en het nieuwe Zwin. Vanwaar komt nu de naam? Monnikerede was in verbinding met de abdij ter Doest langs het oude Zwin van Koolkerke, over de Ieperleek en de Lissewegereek. Het was dus ongeveer de zeehaven van de abdij. Daardoor ook het wapen van Monnikerede voorstellend een monnik aan de loopplank van een voor anker liggend zeilschip!

II. Bestuur:

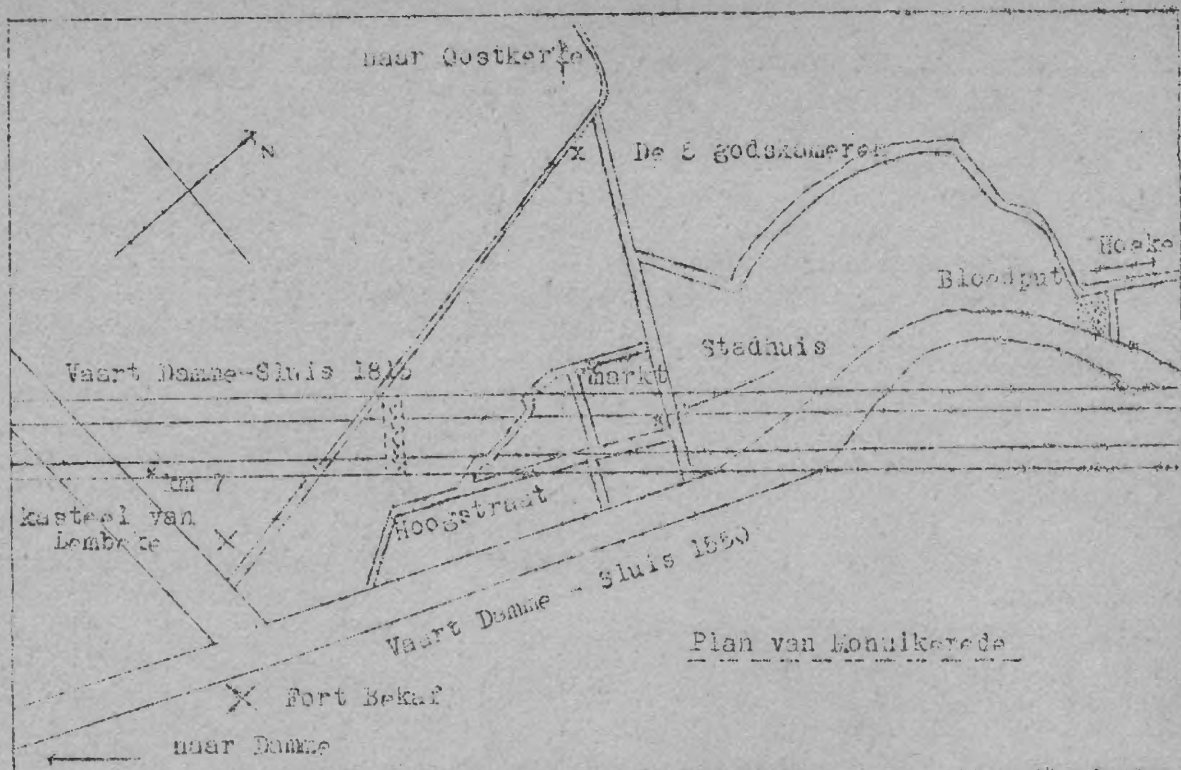
Monnikerede was in feite een gehucht van Oostkerke, maar had stadsrechten gekregen omwille van den handel en de zeevaart. Het werd bestuurd door 2 burgemeesters, 4 schepenen, 1 griffier en 1 kolfdrager. Er was een stadhuis waarvan de kelders als gevangenis dienden! In het museum van Gruuthuse berust ook een zegel van de vereenigde steden Damme, Hoeke en Monnikerede, waarop het wapen van Monnikerede afgebeeld staat.

III. Geschiedenis:

De 1° vermelding vinden wij in een engelsche akte van 1230, nopens de kogge van Lambchinus van Munekerede. Rond 1250 kreeg het stadje zelfbestuur. Voor 1256 bestonden er reeds 3 schepenakten. De stadsrekeningen echter kwamen maar over de jaren 1394 tot 1581 en worden te Brussel opbewaard. Die vertellen ons:

In 1393 kreeg het toen nog met stroo bedekte stadhuis een "zeelle" en aan den gevel werden gerechtsteenen opgehangen. In 1462 brandde het af en werd grooter en schooner opgebouwd, dit maal met daktegels!

In 1407 werd op de markt een vleeschhalle gebouwd. Bij den opbloei van het stadje, kwam de Hoogstraat (de straat langsheen het kanaal Damme-Sluis 1550 van de markt, richting fort Bakaf - zie kaart) tot aan het water, maar door de verzanding trok het water af en moesten nieuwe straten gebaad worden naar het Zwintoe, waar dan een steeg gebouwd werd. Het haventje heeft nooit kaaimuren gehad, maar de zeeschepen werden op het drooge gezet, om dan omgeladen te worden .../...

in lichters. In 1502 werden steenen hoofden gebouwd, waarover we in de akten lezen:

"Van zekere groote menichte van steenen ghevoert thebbene up de hoofden van Muenekerede"

De verzending maakte zich meer en meer bemerkbaar. In 1550 werd een zeekanaal gegraven van Damme naar Sluis. Toen rozen echter moeilijkheden op met het bestuur van Damme, en men trok het kanaal door over het leugenzwin naar het oude Zwin voorbij Koolkerke. De vaart van Damme werd tegenover het kasteel van Lembeke afgesloten en heette nu het Verloren Rok. Daar werd ook het fort Bekaf opgericht.

Maar niets hielt het terugtrekkende water. Tezamen met Brugge en Damme verviel ook Monnikerede. Een voorbeeld daarvan is een uittreksel uit de akte:

van den pacyent vijf daghen te bewaren te Muenekerede, mits datt er geen gevangenesse en is ! Dat was 1554.

In 1594 werd Monnikerede met Damme en Hoeko vereenigd.

IV. Ekonomisch:

Monnikerede bezat het monopolie van den handel in gedroogde visch. Een akte van 1400 zegt: "De wijfs van der muenekerede moghen heerliedder visch in teelen up haren hals ghedragnen also si van euden tiden gheploeghen hebben ende dien te vercopen up de maeret ter eerster vente."

Men telde 5 ambachten:

1. De metors	3. De vleeschhouwers	5. De schoenmakers
2. De visschers	4. De schippers	6. De fruitoniers

Op het toppunt van bloei telde Monnikerede ongeveer 400 inwoners.

V. Verval en huidige toestand:

In 1675 was de markt een bijk geworden. De akten spreken voortdurend van stukken grond, waarop weleer huizen stonden. Vele straten waren reeds verdoukert.

In 1796 door de nieuwe fransche reglementeeringen, werd Monnikerede bij Oostkerke opgenomen. In 1813, toen het kanaal Brugge-Sluis gegraven werd, lezen we in het dossier der vaart:

"De beste huysen werdolven in de nieuwe vaart naar Sluis. Dat was het einde van het havenstadje."

Laten we nu eens kijken wat er van over blijft.

Men kan langs de Damsche Vaart rustig doorstappen of doortrappen tot km.7. Dan opgepast. Een beetje voorbij km.7 gaat er een smal wegje dijkaf naar de hofstede Bekaf, vroeger het neerhof van kasteel Lembeke. De huidige bezitters zijn goeie menschen, die het soort "regionale geschiedkundigen" goed kennen en die heeren of dames vrij spel laten.

Knabo kiu volas lerni metion, sin direktas al majstro kaj loĝas en ties domo. De, vespere, li ne retiras al la gepatra hejmo. Ankaŭ manĝaĵonkaj vestaĵoj li ricevas de la majstro. Komprenibile la knabo devas pagi sumon. Post ion da tempo li devas pagi malpli ĉar li jam kapablas bone helpi. Pli poste ankoraŭ li ne plu devas pagi. Tia regulo pligrandigas la korporacian spiriton je malavantaĝo de la familia spirito. Oni ja scias ke la korporacia spirito en la mezepoko estis tre influa. Tia regulo malhelpis ankaŭ al la majstro preni tro multajn lernantojn. Generale ili havis nur unu aŭ du. Preskaŭ neniom tri. Tiamaniere li kapablis bone atenti pri la lernanto kaj bone eduki lin en la metio. La lernantoj ja ne estis por la profito de la majstro. Tamen antaŭ ol la majstro akceptis lernanton, la "trovantoj" faris priserĉon pri la korpaj kaj moralaj ecoj de la kandidato. Li devas esti korpe kaj mense taŭga por la metio kiun li volas lerni. Kaj li devas havi bonan moralan konduton. La daŭro de la lernadotempo tre malleĝalas de metio al metio kaj ankaŭ de urbo al urbo. Ekzemple por Brugge. Segistoj: unu jaro. Fajlokovristoj, gantistoj, radistoj, farbistoj k.a.: du jaroj. Barelistoj, zonistoj: tri jaroj. Tekstistoj, pafarkistoj, forĝistoj, ĉapelistoj, kandelistoj: kvar jaroj. Ses jaroj por argentistoj kaj, strange, ankaŭ por rozaristoj. Sed en Gent la teksistoj havis lernadotempon de ses jaroj. Ankaŭ la daŭro por unu metio en la sama urbo ne restis la sama. Ankaŭ tio post tempo ŝanĝiĝis.

4) Post tiu tempo oni iĝas kunlaboranto. Daŭro denovo malleĝalas. Generale unu aŭ du jaroj. La kunlaboranto estas jam bona metiisto kaj ofte devas anstataŭi la majstrom dum ke tiu-ĉi faras vojaĝon, aŭ iras al kunveno. Ofte okazas ankaŭ ke la kunlaboranto faras vojaĝon al la eksterlando por lerni kiamaniere oni laboras tie. Je la fino oni devas fabriki tiel nomatan "Majstroverkon" kaj se la "trovantoj" juĝas ĝin bona la kunlaboranto havas la rajton libere kaj por si mem fari la metion. Li estas nun mem "majstro". Vi scias ke la vorto "Majstroverko" havas bonan signifon. Ĝi estas pruvo ke oni estis severa por tiu provo. En kio konsistis tiu tasko? Komprenibile io de la metio mem. Ekzemple: komplete ŝtoparo, komplete perdo, komplete fenestro, aŭ komplete fosilo por la forĝistoj, aŭ plumba tablo longa 16 piedojn kaj larĝa 3 piedojn por la plumbistoj. La terpotistoj en Namuro devas esti kapablaj fabriki sutan formon la plej diversaj teraj potoj. Sed ankaŭ tiuj taskoj ŝanĝiĝis ofte.

5) La kvalito de la produkto.

Tio apartenis ankaŭ al la kompetenteco de la "trovantoj" kiuj do havis multe da labro. Ekzistis multaj reguloj kiuj certigis pri la bona kvalito de la fabrikitaĵoj. Ĉiu metiisto havis nur unu metion. Do oni ne havis la rajton lerni du metiojn. Estis kontraŭ la leĝo. Antaŭ ol esti montrataj por la vendo, la varoj estis akceptitaj aŭ malakceptitaj de la trovantoj. Recipe por manĝaĵo kaj trinkaĵo oni estis severa. En somero la viando devas esti forvendita en unu tago. Dum vintro oni povis vendi la saman viandon dum du tagoj; sed ne pli. Falsigo estis severe punata. Du ekzemploj bone montras tion. La 22an Decembron de 1546 iu bruĝa barelisto kiu vendis malboniĝintan vinon al la trinkejoj, estis punata al publikaj pardonpeto kaj al deviga iro en la unua okazonta procesio kun brulanta kandelo, nudkape, nudpiede kaj en subvestaĵoj. Se li ankoraŭ faras li estos forĉasata el Flandrujo por la daŭro de 10 jaroj. En Bruselo en la jaro 1442 du kafejestroj kiuj donis por gustumi alian vinon ol tiun kiun ili fakte vendis, estis punitaj al foriro el Brabanto dum du jaroj post kiam ilia dikfingro estis forhakita! En Brugge ekzistis la dektri tiel nomataj "vinvomantoj" kiuj devas unue gustumi la vinon por eksci ĉu ĝi estis ne maltaŭga al la sano. Mi jam parolis pri la viando. La punpagoj sekve de vendado de malbona viando estis nomataj la "odoraĉantaj punpagoj" (de stinkende boeten). En Namuro oni fortrenĉis la voston de la post unu tago ne venditaj fiŝoj. La postan tagon la klientoj do scias ĉu la fiŝoj estis freŝaj jes aŭ ne.

6) La vendebleco. La komerca kaj metiista egoismo estis en ĉiuj tempoj teruraj ĉar ĝi estas fakto nur aperformo de La Egoismo, ŝajne unu de la plej grandaj leĝoj kaj principoj. Urbaj metioj ne toleris konkurencon en la kamparo aŭ en la vilaĝoj. Regule ili faris ekskurson al la kamparo por tie ĉion detru.

(daŭrigota)

Drs. F. ROOSE.

GRUPA VIVADO

Ni estas denove en la periodo de la paroladoj. Post la du de Sano Pickard pri la "Mahomedana religio" kaj de Sano Latimer pri "Rusujo" ni aŭdis nian prezidanton kiu klarigis al ni la tre multnombrajn religiajn reformadojn en la Kristana eklezio. Precipe li montris ilin en ilia temp-cir-konstanco kaj li klarigis la signifon de multaj personoj kiel Joh. Hus. Poste la sama oratore (!?) dediĉis unu vesperon (t.e. unu horon de unu laborkunveno) al la gildo de la metioj kaj al ĝia komplikita funkciado. Alia historia parolado estas promesata. Ni aŭdis ankaŭ nian simpatikan propagandiston pri persona historia priserĉo: la historio de la malaperinta urbo "Monnikerde". Ni ankaŭ tre ĝuas la leterojn kiujn Sano Fernand II al ni sendas kaj kiuj estas laŭtlegetaj en la kunvenoj. Kaj ankaŭ la raportoĵ estas ĝenerale sprite redaktitaj. La amuztereno Ryckeveldo pli kaj pli iĝas kara rememoro de la tempo kiam aliaj amuzoj ne estis eblaj. Nun oni reiras al la maro kaj tie okazas ĝajne multegaj idilioj. Tamen ĉiam ni pensos kun plezuro al la akraj ludkonkursoj, la agrabla ripozo dum la laŭtlegetadoj de A. Claeys kaj nia prezidanto.

Du faktoj devas frapi la atenton de tiuj kiuj regule ĉeestas niajn kunvenojn kaj legas nian revuon. Tio estas:

la du anoncoj en la nuna numero kaj la multaj spionoservoj kies raportoĵojn ni ĉiusemajne aŭdas. Ne malpli ol kvar tiaj organizoj jam ekaperis. Kion ili ĉiuj montras? Ke nia grupo venis en stranga kaj grava stadio de la vivo. La stadio kiu niaj sekretario kaj prezidanto jam trapasis. Nu, ni sincere esprimas la deziron ke ilia ekzemplo estos sekvata de multaj en nia grupo. Prefere en kaj ne ekster la grupo. Vere nia grupo estas tiam grupo de vivamikoj kaj eĉ pli. Ĉu vi povas imagi, kara legant(in)o, nian grupon en 1957? Ankoraŭ ĉiam la samaj? per sama fortaj ligiloj de samideama amikeco ligitaj... kaj eĉ pli... alportante infanojn. Kaj ĉu vi povas imagi nian grupon en 1967? Du sekcioj! Kaj la saman vivon kiun ni nun havas havos la idoj... kun sama propagan-da fervoro, samaj programoj, sama SoSoSo. La alia sekcio, malgraŭ sama juna koro, kun malfeliĉe ne tia juna korpo, devas havi apartajn kunvenojn, kun sama vivo sed tamen iom alie travivata. La arkivoj de la SoSoSo terure plenigas, la diversaj organizoj havas absolute neniam malfacilaĵon por trovi pikantajn detalojn pri la kontraŭuloj. Ni diru ke ĉiuj estas iom kulpaj. La malsano, kiun havis nur kelkaj, nun kaptis ĉiujn. Kiaj estos la rezultoj? Mi estas ege scivolema. Kaj la "Vrijgezellenclub"???

V.1. in de E° groep.

Naar we deze week vernamen, is onze geachte spelleider Sibdi Marabout (André Maréchal), Kaperkapitein, geland in de Guido Gezellelaan, en heeft voor zijn kaperschip als 1° stuurman geschaakt, Juffr. M.TH. Roosa.

We wenschen beide verloofden een echt gelukkige vaart door het leven toe.

De Redactie.

V.2. in de F° groep.

Zie volgend blad a.u.b.

Angulo de la Serĉemuloj

De la enigmo aperinta en la Maja N° ni ricevis bonajn solvojn de Marie-Thérèse Roose, Germaine Mallet, Carlos Callewaert, Roger Iserentant. La enigma de la Junio numero bone solvis: Marie-Thérèse Roose, Germaine Mallet, Roger Iserentant kaj Grégoire Maertens. Ĉiujn ni notas per premio. Komprenble tiel facilaj enigmoj ne povas doni rajton al premio por ĉiu solvo. Tamen kelkaj bonaj solvoj sufiĉos. Kaj precipe: vi lernas. Unu de niaj membroj eĉ opinias ke tiaj facilegaj enigmoj nur kaŭzas perdon de tempo! Ĉu vi povas diveni kiu estas

tiu membro? Al Sano R.I. ni respondas: en la krucvertenigmo de la numero de Marto la dua vorto de linio tri horizontale devas esti UM anstataŭ HM. tiam la unua vorto de linio ok vertikale estas UJO kaj ne ELO.

Ni memorigas ke gesamideanoj M.TH.Roose, G.Mallet kaj R.Iserentant baldaŭ ricevos la premion! Nun sekvas alia enigmo.

E N I G M O.

ag, ak, ak, ar, ĉo, da, do, do, do, do, dor, er, es, est, fla, fo, fo, ĝo, ko, lo, lo, lun, mar, na, ne, nig, no, nok, nor, nuk, on, onk, or, pas, ra, re, ro, ro, ro, so, so, so, ŝa, ti, to, to, ur, va, ver, vint, vo, zeb, zin, zo.

El ĉi tiuj 54 silaboj faru 27 dusilabajn vortojn kun signifo:

1. Parto de la tago.	15. Parto de la korpo.
2. La terkulturisto faras.	16. Koloro.
3. Kvarpieda besto.	17. Fiŝkaptilo.
4. Paroĉo.	18. Grava persono.
5. Koloro.	19. Nomo de tago.
6. Granda besto.	20. La rozo havas.
7. Nomo de tago.	21. Trinkaĵo.
8. Granda birdo.	22. Frukte.
9. Koloro.	23. Jarparto.
10. La veturilo havas.	24. Apartenas al la violono.
11. Afrika besto.	25. Metalo.
12. La maro havas.	26. Ne havas gepatrojn.
13. Direkto.	27. Blanka akvo.
14. La plej ofta verbo.	

La unuaj literoj de la 27 vortoj donas interesan proverbon kun sekvida enhavo.

!+!

O P G E E A S T.

V.2. in de E° groep.

Naar we deze week vernamen, heeft ons modelid André Claeys, na den dood van zijn vriend Kio Tedat, en op aanraden van X.Y.Z., zich voor den ivoeren toren van zijn leven, als "vivkamaradino" verworven Juffr. Marie-Louise Senave.

We wenschen beide verloofden een gelukkige toekomst toe.

De Redactie.